

Presentacions

Joan Espona

President de l'Associació per al Desenvolupament Rural Integral de la zona Nord-Oriental de Catalunya (ADRINOC)

Aquesta publicació *Paisatges, desenvolupament rural i ciutadania. Bones pràctiques de col·laboració ciutadana en la gestió del paisatge a Europa* que tens a les mans té com a inspiració la feina duta a terme per moltes persones compromeses amb el territori. Es tracta d'una publicació que recull experiències de col·laboració ciutadana a diferents països del territori europeu i on l'element comú de totes és que els participants en cada cas treballen de forma voluntària per revalorar les singularitats del l'entorn. Des d'ADRINOC, l'Associació per al Desenvolupament Rural Integral de la zona Nord-Oriental de Catalunya, amb l'assessorament i el suport tècnic de l'Observatori del Paisatge de Catalunya, impulsem i donem suport a iniciatives com aquestes, centrades en la conservació i protecció del territori. Amb l'objectiu d'inspirar nous projectes i accions, neix aquest recull de bones pràctiques, en què la col·laboració ciutadana és l'eix vertebrador de tots els exemples exposats.

Els paisatges, així com les construccions que l'home ha creat al voltant de la natura, tenen un gran valor històric i identitari per als habitants dels territoris on es troben. El seu estudi permet tenir més dades sobre l'evolució

humana i sobre com l'home ha fet ús de la natura segons les seves necessitats, no sempre amb el mateix encert, depenent de l'òptica amb la qual ho analitzem.

Una de les pràctiques que s'expliquen en aquesta publicació és la relacionada amb les construccions de pedra seca que, a Catalunya, ens resulten molt properes. Crear construccions col·locant pedres sense cap més material que el mateix encaix requereix una habilitat precisa que els nostres avantpassats van deixar ben palesa només observant, per exemple, les barraques de vinya o les balmes murades que encara es conserven al nostre país. Que la societat valori una cosa tan senzilla, però alhora tan complexa, com el paisatge, i que reculli el coneixement que atresoraven els nostres avantpassats és crucial per construir la nostra memòria. I és a través d'allò que trobem al paisatge que podem conèixer com els homes i les dones del món, especialment del món rural, es relacionaven amb el seu entorn. Avui, més que mai, hem de posar els ulls en els nostres orígens i defensar el món rural i el seu paisatge, perquè fent-ho estem protegint i conservant la nostra història.

Les deu iniciatives que trobareu en aquest recull ofereixen un ampli ventall de paisatges i de valors materials i immaterials aportats per l'home. Unes aposten per la participació ciutadana en la valorització de l'entorn i altres, per accions al voltant de la recuperació d'antigues tècniques constructives o de conreu. Totes tenen en comú la necessitat de participació, de col·laboració i d'implicació de tots, societat civil i administracions públiques, per assolir un objectiu comú: la preservació i l'ordenació dels nostres paisatges.

Joan Nogué

Director de l'Observatori del Paisatge de Catalunya

La publicació *Paisatge, desenvolupament rural i ciutadania. Bones pràctiques de col·laboració ciutadana en la gestió del paisatge a Europa* ha estat possible gràcies a la iniciativa de l'Associació pel Desenvolupament Rural Integral de la Zona Nord-Oriental de Catalunya (ADRINOC). Vet aquí un bon i reeixit exemple de cooperació entre institucions, quelcom ben habitual, per altra banda, a l'Observatori del Paisatge de Catalunya, una entitat consorciada que duu a terme moltes de les activitats gràcies a la generació de sinèrgies amb institucions d'àmbits diversos i tant en el sector públic com en el privat. Teníem clar de bell antuvi que així havia de ser i, de fet, aquest esperit queda clarament reflectit en la composició mixta dels nostres consells rector i assessor. El paisatge és cosa de tots, de l'Administració i de la societat civil.

L'any 2014, l'Observatori editava el llibre *La planificació del paisatge en l'àmbit local a Europa. Els casos d'Alemanya, França, els Països Baixos, el Regne Unit, Suïssa i la regió de Valònia, a Bèlgica* amb la col·laboració del Govern d'Andorra. Una primera aproximació per conèixer més a fons les principals eines i experiències de planificació del paisatge en l'àmbit local existents

a Europa per tal d'analitzar-ne la vinculació amb el planejament local. Aquell recull exhaustiu, es va fixar eminentment en instruments impulsats i gestionats per les administracions locals, regionals o nacionals. Ara bé, fruit precisament del canvi en la manera com la gent es relaciona amb el territori, s'observa el naixement d'un gran nombre d'iniciatives liderades per la societat civil local, cada cop més dinàmica i compromesa amb el seu territori, que també aposten per la qualitat del paisatge com a via per desenvolupar-lo, i que no es poden obviar si es vol tenir un panorama complet de la situació actual. És per això que la present publicació esdevé un complement perfecte a la realitzada fa tres anys, aprofundeix en aquestes iniciatives sorgides de la societat i se centra sobretot en el paper que poden tenir com a dinamitzadores dels territoris rurals.

En aquest context, és especialment oportú i convenient treure el nas a les experiències desplegades a Alemanya, França, els Països Baixos, el Regne Unit, Itàlia, Eslovàquia i, perquè no, també a casa nostra, per tal d'esbrinar quines iniciatives impulsa la societat a l'hora de conèixer i gestionar els seus paisatges i quines sinèrgies es generen

amb l'administració. No pas per copiar mecànicament aquestes experiències, sinó per incentivar la generació d'iniciatives pròpies adaptades a cada context, perquè és un fet que aquest és un dels reptes que plantejava l'aplicació del Conveni europeu del paisatge. El Conveni afirma que és fonamental que la població i l'Administració participin de manera conjunta en les decisions que afecten la protecció, gestió i ordenació del paisatge.

Així, cal entendre el present document com a una eina que posem a l'abast de les administracions i la ciutadania per tal de trobar-hi referents, idees, conceptes aplicables o adaptables a cada realitat. Aquesta publicació representa un altre pas significatiu –però no suficient– per arribar a disposar d'una visió més completa que en el futur permeti conèixer més de prop les iniciatives i les experiències més notables, tant les impulsades per les administracions com les liderades per la societat civil, i que aportin més respostes als reptes i a les preguntes que planen avui en el camp de la gestió i l'ordenació del paisatge, tant a Catalunya, com a la resta d'Europa.